

ارزیابی زیست محیطی سیاستهای استراتژیک توسعه صنعتی ایران با استفاده از رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک (SWOT)

جعفر نوری

گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران

مجید عباس پور

گروه مهندسی مکانیک، دانشکده صنعتی شریف

بیژن مقصودلو کمالی

گروه مدیریت محیط زیست، دانشکده محیط زیست و انرژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

چکیده

ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) به عنوان یک ابزار پشتیبانی کننده تصمیم گیری (D.S.S.) در حوزه های بخشی و کالبدی، از قابلیتها و توانمندی های ویژه ای برخوردار است. تحلیل ویژگی ها و روند برنامه ریزی استراتژیک در بخش صنعت کشور و تاثیرات بالقوه و بالفعل نتایج اجرای سیاستهای استراتژیک بخش مذکور بر محیط زیست، ضرورت بهره مندی از این رویکرد نوین و موثر را ایجاب می کند. در این تحقیق به چگونگی ظرفیت سازی و تقویت بنیادی SEA در بخش صنعت و تعیین استراتژیهای زیست محیطی توسعه پایدار صنعتی در ایران پرداخته شده است. هدف اصلی تحقیق، نظام مندسازی ملاحظات زیست محیطی در استراتژیها، سیاستها، طرح ها و برنامه های توسعه صنعتی در عالی ترین سطوح تصمیم گیری استراتژیک و تضمین رعایت ملاحظات و گزینه های زیست محیطی، همگام با سایر ملاحظات اقتصادی و یکی از کاربردی ترین فنون برنامه ریزی استراتژیک، استفاده بعمل آمده است. نتیجه تحلیل ماتریس SWOT، نهایتاً نشانگر درجه نیاز به انجام SEA در رابطه با انواع استراتژیهای صنعتی کشور در یک نظام اولویت بندی دو طبقه ای بوده است. بطوریکه در میان کلیه سیاستهای استراتژیک صنعتی مورد نظر، ۲ استراتژی در اولویت اول و ۴ استراتژی در اولویت دوم، غربالگری و ارزیابی گردیده اند. استراتژیهای صنعتی با اولویت اول نیازمند SEA در ایران عبارتند از استراتژیهای ایجاد بستر مناسب برای تشکیل شرکتهای مادر تخصصی توسعه ای در جهت توسعه بخش غیر دولتی در بخش صنعت و نیز تعامل با شرکتهای خارجی بمنظور راهیابی به بازارهای بین المللی و جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی. همچنین استراتژیهای صنعتی نیازمند SEA در اولویت دوم شامل استراتژیهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی، حمایت و اصلاح نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط، ایجاد زیرساختهای پیوستن به WTO و کاهش تصدی گری و انحصار دولتی در بخش صنعت می باشد. براساس یافته های این تحقیق، حصول و تحقق شرایط پایداری کیفیت زیست محیطی و پایداری توسعه صنعتی در ایران، مستلزم سیاستگذاری و تصمیم گیری کلان و استراتژیک در رابطه با استراتژیهای مزبور در چارچوب روش شناسی SEA در مرحله قبل از پروژه ها (سیاستها، برنامه ها و طرح ها) و لزوماً انجام مطالعات EIA در سطح پروژه هاست.

واژه های کلیدی: ارزیابی زیست محیطی استراتژیک، غربالگری، استراتژی، طرح، سیاست، برنامه، ماتریس SWOT

مقدمه

مواجهه است. بدین جهت به دنبال طرح موضوع در مجامع بین المللی طی چند سال اخیر و به منظور رفع این نقیصه، روش شناسی ارزیابی زیست محیطی استراتژیک، به عنوان یک ابزار قوی پشتیبانی کننده تصمیم گیری در عالی ترین سطوح سیاستگذاری در چارچوب سیاستها، طرح ها و برنامه ها بنیانگذاری گردیده است [۱]. یکی

با توجه به اثربخشی روش شناسی EIA در رابطه با طرح ها و پروژه های توسعه ملی، عمرانی و زیربنایی، طی سه دهه گذشته، استفاده گسترده ای از این رویکرد بعمل آمده است. اما متأسفانه بدلیل پیامدهای زیست محیطی منفی اجرای سیاستهای غیرمبتنی بر ملاحظات زیست محیطی، سودمندی نتایج مطالعات EIA با تردید

تاکنون روشهای بسیار متنوع با کارکردهای مختلف در طرح های مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک به کار رفته و توسعه یافته‌اند که اهم نمونه‌های آنها عبارتند از: [۳]

◀ رویکرد سیستمی

◀ برنامه ریزی آرمانی

◀ روش دلفی

◀ فرآیند تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی

Analytic Hierarchy Process (AHP)

◀ روش تصمیم گیری چند معیاره (MCDM)^۱

روش ماتریس و استراتژیهای تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک (SWOT). یکی از مناسبترین فنون برنامه ریزی و تجزیه و تحلیل استراتژی، ماتریس SWOT (تحلیل نقاط قوت و ضعف، فرصتها، تهدیدها) است که امروزه بعنوان ابزاری نوین برای تحلیل عملکردها و وضعیت شکاف، مورد استفاده طراحان و ارزیابان استراتژی قرار می‌گیرد [۹]. بنابراین در این تحقیق، از این روش، استفاده شده است. قلمرو ماتریس SWOT، وسیع و گسترده است و در واقع یک چهارچوب مفهومی برای تحلیل های سیستمی محسوب می‌شود که امکان بررسی عوامل و مقایسه تنگناها، تهدیدها، جنبه‌های آسیب زنده، فرصتها، تقاضاها و موقعیتهای محیط بیرونی را همراه با نقاط قوت و ضعف استراتژی به وجود می‌آورد [۸]. البته ترکیب و تلفیق این عوامل با یکدیگر در واقع، مبنای تدوین چهار نوع استراتژی به شرح زیر می‌باشد:

۱- تلفیق نقاط قوت و فرصت SO^۲

۲- تلفیق نقاط قوت و تهدید ST^۳

۳- تلفیق نقاط ضعف و فرصت WO^۴

۴- تلفیق نقاط ضعف و تهدید WT^۵

این استراتژی‌ها می‌توانند چارچوب انتخابهای استراتژیک

۱- Multiple Criteria Decision Making

۲- Strength-Opportunities

۳- Strength-Threats

۴- Weakness-Opportunities

۵- Weakness-Threats

از گامهای فرآیند برنامه‌ریزی استراتژیک، شناسایی فنون تجزیه و تحلیل در مرحله تدوین و تنظیم برنامه ها و بکارگیری آنها در مرحله پایانی فرآیند مزبور است [۲]. این امر امکان ارزیابی، کنترل و بازخورنتایج عملکرد را برای مقاطع تصمیم گیری فراهم می‌نماید. برای نیل به این هدف، فنون ممیزی استراتژیک مطرح می‌شود. آگاهی و اشراف به فن ممیزی استراتژیک، نه تنها باعث تقویت ابعاد و بنیانهای تدوین و تنظیم استراتژیها شده، بلکه همچنین موجب روشن شدن معیارهای سنجش هدفها، بستر و جهت سیاسی و تدوین شاخص های ارزیابی و تبیین نظام ارزشیابی برنامه ای گردیده است [۳]. برنامه ریزی استراتژیک دارای فرآیندی پویاست. این نوع برنامه ریزی، با آینده نگری درباره واقیعت ها و موقعیت های موجود، راهبرد ها و تاکتیک های اثر گذار در صدد بر می آید برای رسیدن به آینده فراروی بکوشد [۴، ۵، ۶]. برنامه ریزی استراتژیک یک فرآیند خطی نیست که به صورت گام به گام در یک چارچوب غیر قابل انعطاف به اجرا در آید بلکه آنچه در آن اصل است، مشارکت همه دست‌اندرکاران در تعریف مقاصد، رسالت‌ها، کمک رسانی و تدوین الگوهای عمل برای دستیابی به هدف است. فرآیند ارزیابی زیست‌محیطی استراتژیک، همواره در تناسب با فرآیند برنامه ریزی استراتژیک بخشی یا منطقه ای می‌باشد [۷، ۸]. براین اساس، حاصل انطباق فرآیند متداول برنامه ریزی یا سیاستگذاری استراتژیک در ایران با الزامات یک ارزیابی زیست محیطی استراتژیک، نتایج تحقیق حاضر می‌باشد. این مطالعه، سعی در بهره مندی از رویکرد و روش مزبور در رابطه با بخش صنعت ایران بمنظور تعیین یک استراتژی جامع زیست محیطی توسعه صنعتی دارد. بنابراین در این مقاله، ضمن تبیین روش شناسی، ابتدا به معرفی اجمالی انواع استراتژیهای توسعه صنعتی ایران و سپس به تحلیل هر یک از آنها در چارچوب روش SWOT پرداخته شده است. این تحقیق در سالهای ۸۳-۱۳۸۱ در کشور ایران به انجام رسیده است.

روش بررسی

برای ممیزی استراتژیک را فراهم سازند. استراتژیهای مزبور، براساس تحلیل های محیط بیرونی (تهدیدها ، تنگناها، عوامل آسیب زنده ، تقاضاها ، موقعیتها و فرصتها) و محیط درونی (نقاط ضعف و آسیب پذیر و نقاط قوت ومثبت) طراحی می‌شوند و به مورد اجرا گذاشته خواهند شد [۱۰]. کاربرد فنون مذکور در کشورهای مختلف ، پتانسیل ها و توانمندیهای رویکرد مؤثر و نوین SEA و قابلیتها و اثر بخشی های تحلیلی روش SWOT ، به عنوان یکی از کارآمدترین فنون ممیزی استراتژیک را اثبات کرده است.

نتایج

تحقیق انجام شده، درصد بهره‌مندی از رویکرد SEA در رابطه با استراتژیهای توسعه صنعتی آینده ایران می‌باشد. بنابراین مطابق با این هدف، چهار سیاست استراتژیک به شرح زیر، ملاک عمل قرار گرفته است:

۱- برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران (۸۸-۱۳۸۴)

۲- طرح کالبدی ملی ایران

۳- طرح پایه آمایش سرزمین ایران

۴- طرح استراتژی توسعه صنعتی ایران

برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، در پی تحکیم بسترهای نظام بلند مدت برنامه ریزی توسعه ایران فردا است. در این برنامه، برای اولین بار، فصل مجزا و مستقلی از سند برنامه به نام آمایش سرزمین و محیط زیست در نظر گرفته شده است و بدین ترتیب نسبت به کلیه برنامه‌های توسعه قبلی، اهمیت بیشتری به این بخش داده شده است. سند این برنامه، در سه سطح ذیل، تهیه و تدوین گردیده است [۷]:

الف) سطح اول سند برنامه، شامل لایحه برنامه است که مصوب هیأت دولت ایران بوده و در اردیبهشت ماه ۱۳۸۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی کشور رسیده است.

ب) سطح دوم سند برنامه، مشتمل بر اسناد توسعه بخشی، ویژه (فرابخشی) و استانی است .

ج) سطح سوم سند برنامه، شامل آیین نامه‌های اجرایی

و مدیریت اجرای اسناد توسعه است .
 < طرح کالبدی ملی ایران، در سال ۱۳۷۵ توسط حوزه معاونت شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی تهیه گردیده است. براساس مطالعات این طرح، توان توسعه صنعتی شهرستانهای ایران، بر مبنای بیست شاخص صنعتی، مورد سنجش قرار گرفته است.

< طرح پایه آمایش سرزمین، در سال ۱۳۸۲ توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ایران تهیه شده است. راهبردهای پیشنهادی طرح جامع فوق الذکر در راستای توسعه صنعتی ایران، مشتمل بر جهت گیری عمومی، نقش عاملان اقتصادی، اولویتهای صنعتی و سیاستهای کلیدی است.

< طرح استراتژی توسعه صنعتی ایران: براساس بند (۱) ماده (۱) قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن ایران، متعاقب تصویب و ابلاغ این قانون، در خرداد ۱۳۸۲ به انجام رسیده است و در لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نیز، سیاستهای توسعه صنعتی بر مبنای نتایج همین طرح، اتخاذ گردیده است. بر اساس بررسیهای بعمل آمده، اهداف توسعه صنعتی ایران بر مبنای سیاستهای استراتژیک کشور را می توان بطور کل در ۱۰ هدف ذیل جستجو نمود:

۱- بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی، توسعه رفاه عمومی و رشد درآمد سرانه

۲- افزایش ارزش افزوده در بخش صنعت

۳- خوداتکایی اقتصادی - صنعتی

۴- دستیابی به دانش نظامهای مدیریت بهینه

بنگاههای صنعتی و بومی سازی فرآیندهای آن

۵- توسعه صادرات صنعتی و حضور چشمگیر در بازارهای منطقه‌ای و جهانی

۶- تقویت بنیادین فضای رقابتی (رقابت پذیری اقتصادی) پایدار در بخش صنعت

۷- ارتقاء بهره‌وری، کیفیت و سودآوری بنگاههای صنعتی

۸- بهینگی، نوآوری و توسعه فن‌آوریهای صنعتی

۸- حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی

۹- طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چهارچوب سیاستهای بازرگانی کشور

۱۰- طراحی، اصلاح و بهینه سازی قابلیت های نهادین و اصلاح ساختار و محیط حقوقی بخش صنعت برای تحقق فعالیتهای توسعه ای، سازماندهی و رقابت پذیری اقتصادی

۱۱- ایجاد بستر مناسب برای تشکیل شرکتهای مادر تخصصی توسعه ای در جهت توسعه بخش غیردولتی در بخش صنعت

۱۲- هبود، گسترش و تقویت ICT و کارکردهای آن در بخش صنعت بمنظور دسترسی سرمایه گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز

۱۳- افزایش بهره وری، بهبود مدیریت نگاههای صنعتی و همگرایی فعالیتهای حمایتی زنجیره تولید نظیر تحقیق و توسعه، طراحی و مهندسی، بازاریابی و فروش

۱۴- بکارگیری و توسعه فرآیندهای نوین مالی- اعتباری و تقویت بانکهای تخصصی و توسعه ای لازم برای توسعه صنعتی

۱۵- نوسازی و مدرنیزه کردن صنایع کشور

در راستای روش شناسی رویکرد تحلیل عوامل استراتژیک (SWOT) و شناخت فرصتها، تهدیدها^۱، نقاط قوت^۲ و نقاط ضعف^۳ ناشی از عوامل خارجی و درونی تأثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران، ابتدا هر یک از مؤلفه ها و فاکتورهای تأثیر گذار بشرح ذیل شناسایی گردیده اند:

۱- عوامل و مؤلفه های تأثیر گذار محیط خارجی بخش صنعت، اعم از :

- ۱- opportunities
- ۲- Threats
- ۳- strengths
- ۴- weaknesses

۹- پایداری کیفیت زیست محیطی و توازن منطقه ای در بخش صنعت

۱۰- افزایش سهم کشور در نظام تعاملات اقتصادی و صنعتی جهان همچنین انواع استراتژیها و سناریوهای توسعه صنعتی ایران بر مبنای سیاستهای استراتژیک کشور را می توان مشتمل بر ۱۵ استراتژی ذیل معرفی نمود:

۱- ایجاد و بهره برداری گسترده از صنایع جدید و فن آوریهای نوین صنعتی اعم از الکترونیک و زیر شاخه های آن، بیو تکنولوژی، صنایع پیشرفته (HT)، نانو تکنولوژی و ...

۲- فراهم سازی شرایط شکل گیری سریع تخصص ها در صنایع بالادستی و پایین دستی صنایع دارای مزیت نسبی همچون نفت، گاز و پتروشیمی و ایجاد مزیت رقابتی در صنایع همچون ماشین سازی، سیستم های کنترل فرآیند، تجهیزات معدنی و حفاری و... از یکسو و صنایع شیمیایی به ویژه در جهت صادرات از سوی دیگر

۳- نوسازی، تثبیت و یکپارچه سازی اصولی و به حداقل رسانیدن معضلات اقتصادی- منطقه ای ناشی از تحلیل رفتن طبیعی یا اجباری صنایع بالغ و جا افتاده فاقد توان رقابتی پایدار نظیر چرم، نساجی و برخی رشته های صنایع غذایی

۴- کاهش تصدی گری و انحصار دولتی در بخش صنعت (توسعه خصوصی سازی صنعتی)

۵- ایجاد زیرساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم بمنظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اصولی اقتصاد صنعتی کشور

۶- بازتوزیع و اولویت بندی حوزه های صنعتی در کشور و تبعیت توسعه صنعتی از نظام توسعه فضایی (آمایش سرزمین) کشور

۷- تعامل با شرکتهای خارجی بمنظور راهیابی به بازارهای بین المللی و جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در بخش صنعت

الف-عوامل سیاسی،مشمتمل بر:

- دید گاهها ی احزاب سیاسی
- سیاست خارجه(روابط بين الملل)
- تشديد تروریسم بين المللی
- وضعیت سیاسی منطقه
- تحریم سیاسی آمریکا علیه ایران

ب- عوامل اقتصادی، مشتمل بر:

- موانع تعرفه ای
- نوسانات نرخ ارز
- محدودیت منابع مالی(بودجه)
- افزایش نرخ تورم اقتصادی
- پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی (WTO)
- تعاملات اقتصادی بین المللی ایران

ه- عوامل زیست محیطی، مشتمل بر:

- سطح اثربخشی قوانین، مقررات و ضوابط زیست محیطی موجود
- محدودیتها و تنگناهای زیست محیطی مناطق کشور
- پتانسیل ها و استعدادهای زیست محیطی مناطق کشور
- سطح فن آوریهای موجود پاک و سازگار با محیط زیست
- سطح بکارگیری تمهیدات، اقدامات و رویکردهای زیست محیطی

۲- عوامل و مؤلفه های تأثیرگذار محیط خارجی بخش صنعت، اعم از :

الف- عوامل اقتصادی، مشتمل بر:

- نرخ موجود سرمایه گذاری صنعتی
- نظام قیمت گذاری محصولات صنعتی
- بازار محصولات صنعتی
- موانع موجود تعرفه ای برای فرآورده های صنعتی

ب- عوامل فنی(تکنولوژیک)، مشتمل بر:

- سطح دسترسی به تکنولوژیهای نوین صنعتی
- توسعه نظام R&D در بخش صنعت
- سطح بهره وری موجود در فرآیند تولید صنعتی
- نرخ تولید صنعتی در وضعیت موجود
- نرخ اتلاف و تولید ضایعات صنعتی در وضعیت موجود
- استهلاك تکنولوژیهای صنعتی در کشور

ج- عوامل اجتماعی، مشتمل بر:

- افزایش نیروی انسانی شاغل در بخش صنعت
- نرخ فعلی بهره وری نیروی انسانی ماهر و متخصص
- انگیزش های موجود در نظام خصوصی سازی صنعتی

ج- عوامل اجتماعی، مشتمل بر:

- افزایش تقاضای کار
- افزایش نرخ مهاجرت
- بهبود نظام معیشتی و منابع درآمد خانوار
- نحوه تعامل بخش خصوصی و دولتی
- انگیزه های موجود محیط کسب و کار
- پیاده سازی و اصلاح طرح طبقه بندی مشاغل
- توسعه تشکل های کارگری

د- عوامل فنی(تکنولوژیک)، مشتمل بر:

- جهت گیریهای تکنولوژیک
- توسعه نظام تحقیق و توسعه
- سطح دسترسی به تکنولوژیهای نوین
- سطح بهره وری موجود در فرآیند تولید
- سطح آموزشها و مهارتهای فنی و حرفه ای موجود
- استهلاك تکنولوژی در کشور
- سطح توسعه ICT در کشور
- وضعیت موجود نظام حمل و نقل کشور

در بخش صنعت بمنظور دسترسی سرمایه گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز

- بازتوزیع و اولویت بندی حوزه های صنعتی در کشور و تبعیت توسعه صنعتی از نظام توسعه فضایی (آمایش سرزمین) کشور

۲- استراتژیهای توسعه صنعتی مبتنی بر استراتژی ST:

هدف این استراتژی، حداکثر بهره‌مندی از نقاط قوت و مزیت‌های درون‌بخشی برای مقابله با تنگناها، تهدیدها و آسیب‌زنده‌های خارجی (محیطی) و به حداقل رسانیدن آنهاست. در میان استراتژیهای ۱۵ گانه توسعه صنعتی ایران، فراوانترین استراتژیها (مشمول بر ۶ استراتژی)، به این نوع استراتژی مربوط می‌شوند که عبارتند از:

- بکارگیری و توسعه فرآیندهای نوین مالی- اعتباری و تقویت بانکهای تخصصی و توسعه ای لازم برای توسعه صنعتی

- طراحی، اصلاح و بهینه سازی قابلیت های نهادین و اصلاح ساختار و محیط حقوقی بخش صنعت برای تحقق فعالیتهای توسعه ای، سازماندهی و رقابت پذیری اقتصادی

- ایجاد و به ره برداری گسترده از صنایع جدید و فن‌آوریهای نوین صنعتی اعم از الکترونیک و زیر شاخه های آن، بیو تکنولوژی، صنایع پیشرفته (HT)، نانوتکنولوژی و ...

- نوسازی و مدرنیزه کردن صنایع کشور فراهم سازی شرایط شکل گیری سریع تخصص ها در صنایع بالادستی و پایین دستی صنایع دارای مزیت نسبی همچون نفت، گاز و پتروشیمی و ایجاد مزیت رقابتی در صنایع همچون ماشین سازی، سیستم های کنترل فرآیند، تجهیزات معدنی و حفاری و... از یکسو و صنایع شیمیایی به ویژه در جهت صادرات از سوی دیگر

- نوسازی، تثبیت و یکپارچه سازی اصولی و به حداقل رسانیدن معضلات اقتصادی- منطقه ای ناشی از تحلیل رفتن طبیعی یا اجباری صنایع بالغ و جا افتاده فاقد

- وضعیت کارآفرینی در بخش صنعت

د- عوامل زیست محیطی، مشتمل بر:

- تشدید اثرات و پیامدهای زیست محیطی در بخش صنعت

- افزایش میزان مصرف منابع زیست محیطی

- سطح فن آوریهای موجود صنعتی سازگار با محیط زیست

- سطح بکارگیری تمهیدات، اقدامات و رویکردهای زیست محیطی

در همین راستا، ماتریس فرصتها و تهدیدهای ناشی از عوامل خارجی تأثیرگذار، همچنین ماتریس نقاط قوت و ضعف ناشی از عوامل درونی تأثیرگذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران طی جداول ۱ و ۲ تنظیم و انعکاس یافته است.

بحث و تفسیر نتایج

چهار نوع استراتژی زیر بمنظور پی‌ریزی ارکان ماتریس SWOT جهت تحلیل کلیه عوامل استراتژیک (فرصتها، تهدیدها، نقاط قوت و نقاط ضعف) در توسعه بخش صنعت ایران، ملاحظه و بررسی گردیده است:

۱- استراتژیهای توسعه صنعتی مبتنی بر استراتژی SO:

همانطور که می‌دانیم این استراتژی، حاکی از مطلوب‌ترین وضعیت و حرکت از هر موقعیت در ماتریس SWOT به این وضعیت ایده‌آل است که به اتکاء آن می‌توان از تمامی نقاط مثبت، مزیتها و شایستگی‌ها برای به حداکثر رساندن موقعیتهای تقاضاها و فرصتها استفاده نمود. در میان ۱۵ استراتژی توسعه صنعتی ایران، ۳ استراتژی ذیل، منطبق بر این استراتژی می‌باشند:

- افزایش بهره وری، بهبود مدیریت بنگاههای صنعتی و همگرایی فعالیتهای حمایتی زنجیره تولید نظیر تحقیق و توسعه، طراحی و مهندسی، بازاریابی و فروش
- بهبود، گسترش و تقویت ICT و کارکردهای آن

• تعامل با شرکتهای خارجی بمنظور راهیابی به بازارهای بین‌المللی و جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در بخش صنعت

در همین راستا، ماتریس SWOT استراتژیها و سناریوهای توسعه صنعتی ایران از نقطه نظر فرصتها، تهدیدها، نقاط قوت و نقاط ضعف بر مبنای ۴ استراتژی WO، ST، SO و WT، در جدول ۳ ارائه گردیده است.

نظر به اینکه هدف این بخش از مطالعه، تبیین درجه نیاز به بهره‌مندی از رویکرد نوین ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) در رابطه با سیاستهای توسعه صنعتی ایران بوده است، باتوجه به نتایج ارزشمند کاربرد متد ماتریس SWOT برای غربالگری و تبیین سطوح استراتژیک WT, WO, ST, SO می‌توان چنین اظهار نظر نمود که هرچه از استراتژی SO به سمت استراتژی WT گرایش وجود داشته باشد، میزان مد نظر قرار گرفتن ملاحظات زیست‌محیطی در سطوح عالی استراتژیک و تصمیم‌گیری در حوزه صنعت کمتر شده و نگرانیهای مربوط به ابعاد، پیامدها و تبعات زیست‌محیطی سیاستها، اهداف و خط‌مشی‌های ترسیم شده افزایش یافته‌است.

در همین رابطه با توجه به شرایط فعلی ایران، مشکلات موجود در خصوص اجرای اصولی سیاستها، نقش تعیین کننده محدودیتها و موانع بازدارنده استراتژیک و جایگاه واقعی مقوله محیط زیست در نظام سیاست‌گذاری ایران، بطور کلی برای استراتژیهای توسعه صنعتی زیر، مطابق با بررسیهای غربالگری، استفاده از رویکرد جامع و توانمند SEA ضروری تشخیص داده شده است:

توان رقابتی پایدار نظیر چرم، نساجی و برخی رشته های صنایع غذایی

۳- استراتژیهای توسعه صنعتی مبتنی بر استراتژی WO:

هدف این استراتژی، کاستن و به حداقل رسانیدن نقاط ضعف و جنبه‌های آسیب‌پذیر و به حداکثر رسانیدن فرصتها، موقعیتها و تقاضاهاست. در میان استراتژیهای توسعه صنعتی ایران، ۴ استراتژی برشمرده شده در ذیل، در زمره این دسته از استراتژیها طبقه‌بندی می‌شوند:

- طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چارچوب سیاستهای بازرگانی کشور
- حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی
- ایجاد زیرساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم بمنظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اصولی اقتصاد صنعتی کشور
- کاهش تصدی گری و انحصار دولتی در بخش صنعت (توسعه خصوصی سازی صنعتی)

۴- استراتژیهای توسعه صنعتی مبتنی بر استراتژی WT:

هدف از این استراتژیها، به حداقل رسانیدن جنبه‌های آسیب‌پذیر و نقاط ضعف، همچنین تهدیدها و تنگناهای بیرونی است. در این حالت که نگران‌کننده‌ترین وضعیت استراتژیک است، شدیداً نیاز به ارزیابی مجدد، اصلاح و تقویت ساختار، عملکرد، اهداف و سیاستهای استراتژیک وجود دارد. در میان استراتژیهای ۱۵ گانه توسعه بخش صنعت در کشور، مجموعاً ۲ استراتژی ذیل، منطبق بر این نوع استراتژی واقع می‌شوند:

- ایجاد بستر مناسب برای تشکیل شرکتهای مادر تخصصی توسعه ای در جهت توسعه بخش غیردولتی در بخش صنعت

جدول ۱- ماتریس فرصتها و تهدیدهای ناشی از عوامل خارجی تاثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران

عوامل و مولفه های تاثیرگذار محیط خارجی بخش صنعت	عوامل اقتصادی					عوامل سیاسی				
	تعملات اقتصادی بین المللی	پیوستن به WTO	افزایش نرخ تورم اقتصادی	محدودیت منابع مالی (بودجه)	نوسانات نرخ ارز	موانع تعرفه ای	تحریم سیاسی آمریکا	وضعیت سیاسی منطقه	تشدید تروریسم بین المللی	سیاست خارجه (روابط بین الملل)
اهداف توسعه صنعتی ایران	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی، توسعه رفاه عمومی و رشد در آمد سرانه	O	O	O	T	T	T	T	T	O	O
افزایش ارزش افزوده در بخش صنعت	O	O	O	T	O	O	T	T	O	O
خودکفایی اقتصادی-صنعتی	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
دستیابی به دانش نظام های مدیریت پیچیده بنگاه های صنعتی و بومی سازی فرآیندهای آن	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
توسعه صادرات صنعتی و حضور چشمگیر در بازارهای منطقه ای و جهانی	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
تقویت بنیادین فضای رقابتی (رقابت پذیری اقتصادی) پایدار در بخش صنعت	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
ارتقاء بهره وری، کیفیت و سودآوری بنگاه های صنعتی	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
پهنگی، نوآوری و توسعه فن آوری های صنعتی	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O
پایداری کیفیت زیست محیطی و توازن منطقه ای در بخش صنعت	T	O	T	T	T	T	T	T	T	T
افزایش سهم کشور در نظام تعاملات اقتصادی و صنعتی جهان	O	O	T	T	T	T	T	T	O	O

O=Opportunity فرصت

T=Threat تهدید

جدول ۱ - ماتریس فرصتها و تهدیدهای ناشی از عوامل خارجی تاثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران (ادامه)

عوامل و مولفه های تاثیر گذار محیط بخش صنعت خارجی اهداف توسعه صنعتی ایران	عوامل اجتناعی							عوامل فنی (تکنولوژیک)							
	افزایش تقاضای کار	افزایش نرخ مهاجرت	بهبود نظام معیشتی و منابع درآمد خانوار	نحوه تعامل بخش خصوصی و دولتی	انگیزش های موجود محیط کسب و کار	پیاده سازی و اصلاح طرح طبقه بندی مشاغل	توسعه تشکلهای کارگری	جهت گیری های تکنولوژیک	توسعه نظام تحقیق و توسعه	سطح دسترسی به تکنولوژیهای نوین	سطح بهره وری موجود در فرآیند تولید	سطح آموزشها و مهارت های فنی و حرفه ای موجود	استهلاک تکنولوژی در کشور	سطح توسعه ICT در کشور	وضعیت موجود نظام حمل و نقل کشور
بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی، توسعه رفاه عمومی و رشد درآمد سرانه	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
افزایش ارزش افزوده در بخش صنعت	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
خودانگیزی اقتصادی-صنعتی	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
دستیابی به دانش نظام های مدیریت بهینه بنگاه های صنعتی و بومی سازی فرآیندهای آن	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
توسعه صادرات صنعتی و حضور چشمگیر در بازارهای منطقه ای و جهانی	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
تقویت بنیادین فضای رقابتی (رقابت پذیری اقتصادی) پایدار در بخش صنعت	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
ارتقاء بهره وری، کیفیت و سودآوری بنگاه های صنعتی	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
بهینگی، نوآوری و توسعه فن آوری های صنعتی	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
پایداری کیفیت زیست محیطی و توازن منطقه ای در بخش صنعت	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T
افزایش سهم کشور در نظام تعاملات اقتصادی و صنعتی جهان	T	T	O	O	T	O	T	O	T	T	T	T	T	T	T

O=Opportunity

T=Threat

فرصت
تهدید

جدول ۱ - ماتریس فرصتها و تهدیدهای ناشی از عوامل خارجی تاثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران (ادامه)

عوامل و مولفه های تاثیر گذار محیط خارجی بخش صنعت	عوامل زیست محیطی				
	سطح اثر بخشی قوانین، مقررات و ضوابط زیست محیطی موجود	محدودیت ها و تنگنایهای زیست محیطی مناطق کشور	پتانسیل ها و استعدادهای زیست محیطی مناطق کشور	سطح فن آوری های موجود پاک و سازگار با محیط زیست	سطح بکار گیری تمهیدات، اقدامات و رویکردهای زیست محیطی
بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی، توسعه رفاه عمومی و رشد درآمد سرانه	T	T	O	T	T
افزایش ارزش افزوده در بخش صنعت	T	T	O	T	T
خودکفایی اقتصادی-صنعتی	T	T	O	T	T
دستیابی به دانش نظام های مدیریت بهینه نگاه های صنعتی و برسی سازی فرآیندهای آن	T	T	O	T	T
توسعه صادرات صنعتی و حضور چشمگیر در بازارهای منطقه ای و جهانی	T	T	O	T	T
تقویت بنیادین فضای رقابتی (رقابت پذیری اقتصادی) پایدار در بخش صنعت	T	T	O	T	T
ارتقاء بهره وری، کیفیت و سودآوری نگاه های صنعتی	T	T	O	T	T
بهینگی، نوآوری و توسعه فن آوری های صنعتی	T	T	O	T	T
پایداری کیفیت زیست محیطی و توازن منطقه ای در بخش صنعت	T	T	O	T	T
افزایش سهم کشور در نظام تعاملات اقتصادی و صنعتی جهان	T	T	O	T	T

O=Opportunity فرصت

T=Threat تهدید

جدول ۲- ماتریس نقاط قوت و ضعف ناشی از عوامل درونی تاثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران

عوامل فنی (تکنولوژیک)				عوامل اقتصادی				عوامل و مولفه های تاثیر گذار محیط خارجی بخش صنعت	
استهلاک تکنولوژی های صنعتی در کشور	تولید صرفیات صنعتی در وضعیت موجود	نرخ تولید صنعتی در وضعیت موجود	سطح بهره وری موجود در فرایند تولید صنعتی	توسعه نظام R&D در بخش صنعت	سطح دسترسی به تکنولوژی های نوین صنعتی	موانع موجود تعرفه ای برای فرآورده های صنعتی	بازار محصولات صنعتی	نظام قیمت گذاری محصولات صنعتی	نرخ موجود سرمایه گذاری صنعتی
W ^۳	W ^۳	S ^۱	W ^۴	S ^۲	W ^۳	S ^۱	W ^۳	W ^۲	W ^۳
W ^۴	W ^۵	S ^۲	W ^۵	S ^۱	W ^۲	W ^۲	W ^۲	W ^۳	W ^۴
W ^۳	W ^۴	S ^۲	W ^۳	S ^۳	W ^۴	S ^۲	W ^۴	W ^۳	W ^۴
W ^۵	W ^۵	S ^۱	W ^۵	S ^۱	W ^۵	W ^۳	W ^۵	W ^۲	W ^۲
W ^۵	W ^۵	S ^۱	W ^۵	S ^۱	W ^۵	W ^۲	W ^۵	W ^۳	W ^۳
W ^۲	W ^۲	S ^۲	W ^۳	S ^۲	W ^۲	S ^۲	W ^۳	W ^۳	W ^۳
W ^۴	W ^۵	W ^۴	W ^۵	S ^۱	W ^۴	S ^۳	W ^۴	W ^۴	W ^۲
W ^۴	W ^۴	W ^۴	W ^۵	S ^۱	W ^۳	S ^۲	W ^۴	W ^۳	W ^۲
W ^۳	W ^۵	W ^۱	W ^۲	S ^۱	W ^۳	S ^۱	W ^۲	W ^۲	W ^۱
W ^۵	W ^۴	W ^۳	W ^۳	S ^۲	W ^۵	W ^۳	W ^۴	W ^۲	W ^۳

S= Strength

W=Weakness

جدول ۲- ماتریس نقاط قوت و ضعف ناشی از عوامل درونی تاثیر گذار بر اهداف توسعه بخش صنعت در ایران (ادامه)

عوامل و مؤلفه های تاثیر گذار محیط خارجی بخش صنعت		عوامل اجتماعی				عوامل زیست محیطی				اهداف توسعه صنعتی ایران
سطح بکار گیری تجهیزات، اقدامات و رویکردهای زیست محیطی	سطح فن آوری های موجود صنعتی سازگار با محیط زیست	افزایش میزان مصرف منابع زیست محیطی	تشدید اثرات و پیامدهای زیست محیطی در بخش صنعت	وضعیت بخش صنعت	انگیزش های موجود در نظام خصوصی سازی صنعتی	نرخ فعلی بهره وری نیروی انسانی ماهر و متخصص	افزایش نیروی انسانی شاغل در بخش صنعت			
W۲	W۲	W۲	W۳	W۲	W۲	W۳	W۲	W۲	بستر سازی برای رشد سریع اقتصادی، توسعه رفاه عمومی و رشد درآمد سرانه	
S۱	S۱	S۱	W۲	W۳	W۳	W۳	W۳	W۳	افزایش ارزش افزوده در بخش صنعت	
S۱	S۱	S۱	W۲	W۵	W۳	W۴	W۳	W۳	خودکامی اقتصادی-صنعتی	
W۵	W۵	W۳	W۴	W۳	W۱	W۵	W۴	W۴	دستیابی به دانش نظام های مدیریت بهینه، نگاه های صنعتی و بومی سازی فرآیندهای آن	
W۵	W۵	W۳	W۴	W۳	W۲	W۵	W۴	W۴	توسعه صادرات صنعتی و حضور چشمگیر در بازارهای منطقه ای و جهانی	
W۲	W۲	S۲	W۲	W۲	W۳	W۳	W۲	W۲	تقویت بنیادین فضای رقابتی (رقابت پذیری اقتصادی) پایدار در بخش صنعت	
W۳	W۳	W۲	W۳	W۳	W۲	W۴	W۵	W۵	ارتقاء بهره وری، کیفیت و سودآوری نگاه های صنعتی	
W۳	W۳	W۲	W۳	W۳	W۲	W۴	W۴	W۴	بهبودی، نوآوری و توسعه فن آوری های صنعتی	
W۴	W۴	W۵	W۵	W۱	W۱	W۱	S۱	S۱	پایداری کیفیت زیست محیطی و توازن منطقه ای در بخش صنعت	
W۵	W۵	W۳	W۴	W۴	W۳	W۳	W۲	W۲	افزایش سهم کشور در نظام تعاملات اقتصادی و صنعتی جهان	

S= Strength

W=Weakness

جدول ۳- ماتریس SWOT استراتژی ها و سناریوهای توسعه صنعتی ایران

عوامل تاثیر گذار درونی		عوامل تاثیر گذار خارجی	
نقاط قوت (S)	<ul style="list-style-type: none"> توسعه نظام تحقیق و توسعه (R&D) در بخش صنعت بهبود نرخ سرمایه گذاری صنعتی قیمت گذاری بهینه محصولات صنعتی بهبود سازی نیروی انسانی شاغل در بخش صنعت افزایش نرخ بهره وری نیروی انسانی ماهر و متخصص بهبود نرخ تولیدات صنعتی ارتقاء بهره وری و راندمان تولید صنعتی تقویت بازار محصولات صنعت افزایش نرخ بهره وری تولید صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> افزایش بهره وری، بهبود مدیریت بینگاه های صنعتی و همکاری های جهانی زنجیره تولید نظیر تحقیق و توسعه، بازاریابی و فروش بهبود، گسترش و تقویت ICT و کارهای آن در بخش صنعت به منظور دسترسی سرمایه گذاران و کارآفرینان به اطلاعات مورد نیاز باز توزیع و تولید بندی حوزه های صنعتی در کشور و تبعیت توسعه صنعتی از نظام توسعه فضایی (امایش سوزین) کشور 	<ul style="list-style-type: none"> مطابقت دیدگاه های اجزای سیاسی مطابقت سیاست خارجه (روابط بین المللی) تعاملات اقتصادی بین المللی پیوستن به WTO بهبود نظام محبتی و منابع درآمد خارجه پتانسیل ها و استعدادهای زیست محیطی مناطق کشور مطابقت جهت گیری های تکنولوژیک ارتقاء و توسعه ICT در کشور توسعه قوانین و مقررات زیست محیطی اثر بخش بهبود نحوه تعامل بخش خصوصی و دولتی
نقاط ضعف (W)	<ul style="list-style-type: none"> استحلاک تکنولوژی های صنعتی در کشور میزان معضوف منابع زیست محیطی انگیزش های موجود در نظام خصوصی سازی صنعتی وضعیت کارآفرینی در بخش صنعت نرخ اتلاف و تولید ضایعات صنعتی سطح فن آوری های موجود صنعتی سازگار با محیط زیست سطح پاکیزگی تمهیدات، اقدامات و رویکردهای زیست محیطی صنعتی موانع تعرفه ای صنعتی الزات و پیامدهای زیست محیطی در بخش صنعت 	<ul style="list-style-type: none"> طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چهارچوب سیاست های بازرگانی کشور حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی ایجاد زیر ساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم به منظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اقتصادی صنعتی کشور کاهش تمندی گری و انحصار دولتی در بخش صنعتی (توسعه خصوصی سازی صنعتی) 	<p>فرصت ها (O)</p> <p>تهدیدها (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> تشدید تورنیسم بین المللی افزایش نرخ مهاجرت وضعیت سیاسی منطقه (خاورمیانه) تخریب سیاسی آمریکا محدودیت های زیست محیطی مناطق کشور نوسانات نرخ ارز افزایش موانع تعرفه ای محدودیت منابع مالی (بودجه) افزایش نرخ تورم اقتصادی افزایش تقاضای کار
استراتژی های WO	<ul style="list-style-type: none"> طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چهارچوب سیاست های بازرگانی کشور حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی ایجاد زیر ساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم به منظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اقتصادی صنعتی کشور کاهش تمندی گری و انحصار دولتی در بخش صنعتی (توسعه خصوصی سازی صنعتی) 	<p>استراتژی های SO</p>	<p>فرصت ها (O)</p> <p>تهدیدها (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> تشدید تورنیسم بین المللی افزایش نرخ مهاجرت وضعیت سیاسی منطقه (خاورمیانه) تخریب سیاسی آمریکا محدودیت های زیست محیطی مناطق کشور نوسانات نرخ ارز افزایش موانع تعرفه ای محدودیت منابع مالی (بودجه) افزایش نرخ تورم اقتصادی افزایش تقاضای کار
استراتژی های WT	<ul style="list-style-type: none"> طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چهارچوب سیاست های بازرگانی کشور حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی ایجاد زیر ساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم به منظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اقتصادی صنعتی کشور کاهش تمندی گری و انحصار دولتی در بخش صنعتی (توسعه خصوصی سازی صنعتی) 	<p>استراتژی های ST</p>	<p>تهدیدها (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> تشدید تورنیسم بین المللی افزایش نرخ مهاجرت وضعیت سیاسی منطقه (خاورمیانه) تخریب سیاسی آمریکا محدودیت های زیست محیطی مناطق کشور نوسانات نرخ ارز افزایش موانع تعرفه ای محدودیت منابع مالی (بودجه) افزایش نرخ تورم اقتصادی افزایش تقاضای کار

منابع

1. Therivel, R., *Strategic environmental assessment*, Levet Therivel Consulting Engineers Co., 2002.
2. Segnestan, L., A. Persson, M. Nilsson, A. Arvidson, and E. Ijjasz, *Country-level environmental analysis review of international experience*, World Bank Strategy Paper No.8., World Bank, Washington DC, 2003.
۳. حمیدی زاده - محمدرضا، برنامه ریزی استراتژیک، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۰.
4. Finnveden, G., M. Nilsson, J. Johansson, A. Persson, A. Moberg, and T. Carlsson, *Strategic environmental assessment methodologies: applications within the energy sector*, Environmental Impact Assessment Review, 23 (3):91-123, 2003.
5. Jones, L., L. Griggs, and L. Fredricksen, *Environmental indicators, Critical Issues Bulletin, 4th Edition*, The Fraser Institute, Canada, 2000
6. Maltais, A., M. Nilsson, and A. Persson, *Sustainability impact assessment of WTO negotiations on the major food crops sector, Final Report*, Stockholm Environment Institute Publications, Stockholm, 2002
7. Dixon, F., *Financial markets and corporate environmental results*, Oxford University Press, 2002.
8. Esty, D., M. E. Porter, *Ranking national environmental regulation and performance: a leading indicator of future competitiveness* Oxford University Press, 2001.
9. Nilsson, M., *Research and advice on strategic environmental assessment*, Stockholm Environment Institute Publications, 2004.
10. Nilsson, M., *SEA methodology and application in the energy sector*, Swedish National Energy Administration, 2002.

اولویت اول نیاز به SEA

- ۱- استراتژی ایجاد بستر مناسب برای تشکیل شرکتهای مادر تخصصی توسعه ای در جهت توسعه بخش غیردولتی در بخش صنعت
- ۲- استراتژی تعامل با شرکتهای خارجی بمنظور راهیابی به بازارهای بین المللی و جذب سرمایه گزاری مستقیم خارجی در بخش صنعت

اولویت دوم نیاز به SEA

- ۱- طراحی، ایجاد و گسترش ساز و کارهای حمایتی و تشویقی برای صادرات صنعتی در چارچوب سیاستهای بازرگانی کشور
 - ۲- حمایت، اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبان صنایع کوچک و متوسط با اولویت بخش های خصوصی و تعاونی
 - ۳- ایجاد زیرساختهای فیزیکی، قانونی و نهادی لازم بمنظور پیوستن ایران به WTO و جهانی شدن اصولی اقتصاد صنعتی کشور
 - ۴- کاهش تصدی گری و انحصار دولتی در بخش صنعت (توسعه خصوصی سازی صنعتی)
- نتیجه مطالعات و بررسیهای بعمل آمده با استفاده از روش تحلیل عوامل استراتژیک، حاکی است باتوجه به احتمال بروز ناهنجاریها، اثرات و پیامدهای مختلف زیست محیطی در نتیجه اجرای ۲ استراتژی صنعتی حائز اولویت اول و استراتژیهای چهارگانه اولویت دوم فوق الذکر در ایران، ضرورت انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی استراتژیک (SEA) در مرحله سیاستگذاری سیاستها، برنامهها و طرحها در عالی ترین مراجع تصمیم گیری مربوطه و نیز انجام مطالعات ارزیابی اثرات و پیامدهای زیست محیطی (EIA) در سطح پروژههای صنعتی مشمول این استراتژیها وجود داشته و صرفاً در چنین شرایطی می توان دستیابی به شرایط پایداری کیفیت زیست محیطی و پایداری توسعه صنعتی را در ایران انتظار داشت.